

Kuulemistilaisuus
Sosiaali- ja terveysministeriö
1.3.2023 klo 8–10.00

Valtioneuvoston asetusten erikoissairaanhoidon työnjaosta ja eräiden tehtävien keskittämisestä annetun asetuksen, seulonnoista annetun asetuksen ja sterilöimisasetuksen muuttaminen

Lastensuojelun Keskusliitto kiittää sosiaali- ja terveysministeriötä mahdollisuudesta lausua asiassa. Keskusliitto lähestyy asiaa lapsen oikeuksien näkökulmasta ja keskittyy näkemyksissään erityisesti keskittämisestä annettuun asetukseen.

Keskeiset ehdotukset

Kun sukupuolen vahvistamisesta annetulla lailla kumotaan voimassa oleva translaki (563/2002), samalla kumoutuu myös translain nojalla annettu transasetus (1053/2002). Transasetuksessa säädetään tällä hetkellä sukupuolenkorjauksen edellyttämien lääketieteellisten tutkimusten ja hoidon järjestämisestä. Ehdotuksen mukaan transasetuksen 2 § siirrettäisiin keskittämisasetukseen.

Keskusliiton näkemykset

YK:n lapsen oikeuksien yleissopimuksen 4 artikla edellyttää, että sopimusvaltiot ryhtyvät kaikkiin tarpeellisiin lainsäädännöllisiin, hallinnollisiin ja muihin toimiin sopimuksessa tunnustettujen oikeuksien toteuttamiseksi. Sopimuksen 2 artikla puolestaan edellyttää, että sopimusvaltioiden tulee taata yleissopimuksessa tunnustetut oikeudet kaikille niiden lainkäyttövallan alaisille lapsille ilman minkäänlaista erottelua. Syrjimättömyyden turvaaminen edellyttää, että sopimusvaltiot pyrkivät aktiivisesti tunnistamaan ne lapsiryhmät, joiden oikeuksien tunnustaminen ja toteuttaminen saattavat vaatia erityisiä toimenpiteitä. YK:n lapsen oikeuksien komitean mukaan, jotta lapsen oikeus terveyteen toteutuu, tulee valtioiden kohdistaa toimenpiteitä epäedullisessa asemassa oleviin lapsiin. Valtioiden tulee tunnistaa tekijät, jotka tekevät lapsista haavoittuvia tai asettavat tietyt lapsiryhmät epäedulliseen asemaan. Sopimuksen 24 artiklan mukaan lapsella on oikeus nauttia parhaasta mahdollisesta terveydentilasta. Sopimuksen 3 artiklan 1 kohdassa asetetaan julkisen ja yksityisen sosiaalihuollon laitoksille, tuomioistuimille, hallintoviranomaisille ja lainsäädäntöelimille velvollisuus varmistaa, että lapsen etu arvioidaan ja otetaan ensisijaisesti huomioon kaikissa lapsia koskevissa toimissa. Tätä periaatetta on noudatettava myös kaikissa yksittäistä lasta tai lapsiryhmää koskevissa terveyteen liittyvissä päätöksissä.

Keskusliitto korostaa, että sukupuolivähemmistöihin kuuluvat lapset ovat monella tapaa haavoittuvassa asemassa. Sosiaali- ja terveysministerin asiaa koskevan muistion ja esitettävien muutosten perusteella, ainoastaan transasetuksen 2 §:n siirtyisi keskittämisasetukseen. Muun sisällön osalta muistiossa on sen sijaan viitattu terveydenhuollon palveluvalikoimaneuvoston (Palko) vuonna 2020 antamiin suosituksiin. Muistiossa

painotetaan Palkon antamien suositusten tavoin hoidon porrastusta, ja näin myös perusterveydenhuollon sekä koulu- tai opiskeluterveydenhuollon roolia hoitotahona.

Keskusliitto toteaa, että jokaisella lapsella on oikeus nauttia parhaasta mahdollisesta terveydentilasta. Tämä edellyttää, että myös perusterveydenhuollon/koulu- ja opiskeluterveydenhuollon puolella on osaamista, ymmärrystä ja asiantuntemusta sukupuolen moninaisuudesta. Vuoden 2021 kouluterveyskyselyssä sukupuolivähemmistöihin vastasi kuuluvansa 4 % vastaajista. Kyse ei siis ole marginaalisesta ryhmästä, ja tarjolla olevan hoidon laatu ja mahdollisuus päästä tarvittaessa erikoissairaanhoidon piiriin, vaikuttaa vahvasti näiden lasten hyvinvointiin. Saman kyselyn mukaan sukupuolivähemmistöihin kuuluvien hyvinvointi oli selkeästi alhaisempaa kuin cissukupuolisten, ja he kokevat cissukupuolisia huomattavasti useammin kohtalaista tai vaikeaa ahdistusta.

Lopuksi Keskusliitto haluaa todeta, että on valitettavaa, ettei asiassa ole muistion perusteella tehty lapsivaikutusten arviointia. Yksi keskeinen tapa lapsen oikeuksien turvaamisessa on laadukas lainsäädäntö, jonka perustalle luodaan useat muut lasten oikeuksia turvaavat mekanismit. Lapsivaikutusten arviointi on olennainen tapa toteuttaa YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen edellyttämää lapsen edun arviointia.